

KÖVETKEZETES KÜLKAPCSOLATOK

Magyarország külkapcsolati stratégiája

Lőrincz Csaba emlékére

Bevezető	2
I. Alapvető célkitűzések	4
II. A cselekvés irányai és területei	6
1. Helyünk Európában	6
2. Kiegyensúlyozott atlantizmus és a magyar-amerikai kapcsolatok	13
3. A regionális együttműködés	14
4. A nemzeti összetartozás politikája	18
5. Biztonság és védelem	21
6. Új típusú kihívások	27
7. Külgazdasági politikánk	30
8. Kulturális jelenlétünk a világban	34
III. A külpolitika intézményi kereteiről	37

Bevezető

A nemzetközi kapcsolatok meghatározó sajátossága az átalakuló világrend, ahol az unipolárisként értelmezett rendszert várhatóan egy olyan multipoláris rend váltja fel, amelyet változó szövetségek és változó biztonságpolitikai kihívások jellemeznek. Ilyen helyzetben a külpolitikai cselekvés irányait közép-távra, 2014-ig határozzuk meg.

A magyar külpolitika az Európai Unió és az Észak-atlanti Szerződés Szervezete által vallott és védett értékeken alapul, stratégiájának közép-pontjában az emberi és kisebbségi jogok érvényesítése áll.

Európa egységesülése, illetve a világ globalizálódása azt eredményezi, hogy a magyar kormányzati tevékenység jelentős része mára már a külkapcsolatok területén zajlik. Szemléletváltásra van szükség ahhoz, hogy megteremthessük az összhangot a belpolitikai és külpolitikai tevékenység között. A megfelelő arányokat érvényesíteni kell az igazgatási intézmények szintjén is.

A XXI. század eleje a globalizáció kora. Feladatunk, hogy a magyar nemzet összetartó erejének és versenyképességének növelésével

megszilárdítsuk helyünket a világban. Nemzetünk jövőjét, államunk szuverenitását, demokratikus értékeink és intézményeink megőrzését csak a globális versenyben való helytállás biztosítja.

Helyre kell állítanunk a bizalmat Magyarország iránt. Ennek alapvető feltétele, hogy valós képet alkossunk magunkról itthon, és valós adatokat szolgáltatassunk magunkról a világnak. Mindemellett tudatában vagyunk annak, hogy csak szilárd belső viszonyokkal rendelkező ország érvényesítheti külföldön nemzeti érdekeit. Csak így érhető el, hogy a következő évek ismét a felemelkedés éve legyenek.

A következő évek magyar külpolitikájának alakítása során egyszerre kell figyelembe venni európai uniós tagságunkat, ebből adódó lehetőségeinket és kötelezettségeinket,

illetve a globalizáció korában megjelenő új típusú kihívásokat. Szem előtt kell tartanunk a Magyarország sajátos geopolitikai helyzetéből adódó kérdéseket: a határon túli magyarok irányában fennálló felelősségünket, illetve a közép- és kelet-európai regionális kapcsolatok fejlesztésében rejlő lehetőségeket. Különös jelentőséget kap a külpolitikai cselekvés alapvető célkitűzéseinek meghatározása, hiszen e célkitűzések jelentik az igazodási pontot a cselekvés változásokhoz alkalmazkodó irányai számára.

I. Alapvető célkitűzések

Magyarország külpolitikájának célja a nemzeti érdekek határozott képviselője a nemzetközi kapcsolatokban, valamint a belpolitikai célok megvalósításához szükséges nemzetközi mozgástér megteremtése.

Következetesség, átláthatóság és egységesség. Elengedhetetlen, hogy megszabadítsuk a magyar külpolitikát a pártpolitikai érdekektől és a gazdasági csoportérdekektől. A diplomáciai tevékenység közszolgálatosságát visszaállítva, külpolitikánknak szakszerűvé, átláthatóvá és kiszámíthatóvá kell válnia. Felfogásunk szerint a külügyi apparátus a magyar államot képviseli, és tevékenysége központjában nem a kormány mellett kifejtett propaganda, hanem a nemzeti érdekek szolgálata áll.

Nemzeti érdekeink uniós szinten történő sikeres érvényesítéséért

helyre kell állítanunk Magyarországot utóbbi években megtépzott nemzetközi hírnevét. Meggyőződésünk, hogy egy önbecsülésében, összetartozásában megerősödött nemzet sikeresebben képes helytállni versenyhelyzetekben, hatékonyabban tud érvényt szerezni külpolitikai törekvéseinek és nagyobb szerepet képes játszani az uniós politikák alakításában és képviseletében.

Nemzetpolitika. A magyar külpolitika sajátossága, hogy kettős érdeket kell érvényesítenie: a magyar állam és a magyar nemzet érdekét, vagyis a nemzetközi feltételek biztosítását a magyar állampolgárok szabadságának, biztonságának és anyagi jólétének növekedéséhez, valamint a határon túli magyarság céljainak támogatását annak érdekében, hogy ezáltal is erősödjön térségünk stabilitása, a kölcsönös megbecsülés Közép- és Kelet-Európa nemzetei között. Az Európai Unió új lehetőségeket és eszközöket kínál ennek a célkitűzésnek a megvalósításához.

Koherens biztonságpolitika.

Hazánknak alapvető érdeke fűződik az észak-atlanti szövetségi rendszer fennmaradásához. Magyarország számára a legfőbb biztonsági garanciát katonai értelemben továbbra is a NATO jelenti. Éppen ezért Magyarország a jövőben is a NATO fennmaradásában és a megváltozott nemzetközi helyzetben az új körülményekhez való alkalmazkodásában érdekelt. Az észak-atlanti szövetségi rendszer fenntartása mellett azonban támogatjuk az Európai Unió önálló biztonság- és védelempolitikai törekvéseit. Ugyanakkor a párhuzamosságok elkerülése érdekében, valamint figyelembe véve a képességfejlesztés tagállami korlátait, különös jelentőséget tulajdonítunk az egymást kiegészítő NATO-EU, illetve a civil-katonai stratégiai együttműködésnek.

Gazdasági felzárkózás. Magyarország az elmúlt öt évben az EU egyik gazdaságilag legrosszabban teljesítő államává vált. Az ország egyik kritériumot sem teljesíti, ami

az euróövezethez való csatlakozáshoz szükséges. Ezek a tények az elkövetkezendő évek egyik legfontosabb feladatává ismét a gazdasági felzárkózást teszik a teljes értékű EU-tagság elérése érdekében. Célunk a magyar polgárok életszínvonalának európai szintre emelése. A felzárkózás egyik kulcsa az uniós források hatékony felhasználása konszenzuson alapuló, átfogó stratégia alapján.

Versenyképességünk fejlesztése.

A globalizációs folyamatok az országok közötti egyensúly gyors változását hozták magukkal. Az Európai Uniónak és benne Magyarországnak fokozódó versennyel kell szembenéznie a világ más térségeivel. Feladatunk, hogy a magyar nemzet és az Európai Unió versenyképességének növelésével megerősítsük helyünket az Európai Unióban és a világban.

Demokratikus értékek, az emberi és kisebbségi jogok biztosítása és kiterjesztése. Magyarország immár több mint egy évezrede kötődik

II. A cselekvés irányjai és területei

a nyugati keresztény kultúrához és az európai értékekhez. Célunk ezen értékek megőrzése, különös tekintettel az emberi jogokra. Nemzeti sajátosságainkat vállalva az egyenrangú tagállamok egységes és erős Európájáért szállunk síkra. EU-tagállamként is aktív szerepet vállalunk a demokrácia, a jogállamiság és az emberi jogok biztosítása, kiterjesztése terén.

II. A cselekvés irányjai és területei

1. Helyünk Európában

A kor kihívásainak leginkább egy gazdaságilag erős, versenyképes és egységes Európa tud megfelelni, amelyben Magyarország szilárdan képviseli nemzeti érdekeit, ugyanakkor a lehető legtöbb területen a többi tagállammal való szoros együttműködésre törekszik. A tagállamok együttműködését elmélyítő, belső kohézióját növelő, szolidáris, a mélyebb integráció irányába továbblépő Unió létrehozására törekszünk.

El kell érniünk, hogy a magyarok a mindennapokban is megéljék európaiságukat, tudatosuljon az emberekben, hogy immár jó ideje tagjai vagyunk az Európai Uniónak, és mi is alakítjuk a "brüsszeli szabályokat". Magyarország polgárainak mielőbb tapasztalniuk kell, hogy személyes hasznuk származik az állam uniós tevékenységéből.

Az Európai Unió tagállamként az ország fejlődésének szinte minden területe összefügg Európa-politikáinkkal (mezőgazdaság, közlekedés, energia, ipar, verseny, kutatás-fejlesztés, környezetvédelem). Ezért szinte minden terület sikerességének a függvénye, hogy milyen Európa-politikai érdekérvényesítő képességgel rendelkezünk. A koherens Európa-politikai vízió elsősorban az országra vonatkozó jövőkép felvázolására ad lehetőséget. Európa-politikánk akkor érthető a választópolgárok számára és akkor lehet sikeres, ha tudjuk, hogy milyen Magyarországot akarunk, és ennek függvényében határozzuk meg, hogy milyen Európát építünk.

Az európai döntéshozatalban napirendre kerülő kérdések túlnyomó többsége érint valamilyen államigazgatási tevékenységet, így a kormányzás összes szakterülete is részét képezi Európapolitikának. A belső kormányzati tevékenység és az uniós tagállami szerep ezért nem választható el egymástól. Csak a sikeres kormányzásra képes politikai erő jeleníthet meg világos Európapolitikai víziót; de ez fordítva is igaz: ha egy kormány megalapozott és koherens Európapolitikai vízióval rendelkezik, csak akkor képes a jó kormányzati munkára.

A 27 tagú Unióban a stratégiai jellegű döntéseket szinte kizárólag kompromisszumos csomagok részeként lehet elfogadni. Ezért világosan meghatározott prioritásokkal és aktív politikával sokkal hatékonyabban érvényesíthetjük és védelmezhetjük érdekeinket, mintha eleve kompromisszumos álláspontra helyezkedünk, illetve ha a jelenlegihez hasonló követő politikát folytatunk.

A világosan meghatározott Európapolitikai prioritásaink fényében az Európai Unió féléves és éves, illetve másfél éves programjait meg kell próbálnunk előzetesen befolyásolni. Ennek eszköze egyrészt az elnökség ellátására készülő tagállammal való különleges kapcsolatok építése, másrészt a Bizottság éves stratégiai terveinek, illetve jogalkotási programjának konzultációs folyamatában való aktív részvétel. A féléves tervezési időszak elején nagy hangsúlyt kell fektetni a tagállamok elnökségi programmal kapcsolatos prioritásainak megismerésére. Ez nélkülözhetetlen a szövetségépítés tervezéséhez.

A szövetségépítés során Magyarországnak minden kérdésben vagy kérdéscsomag kapcsán azokkal az országokkal kell együttműködni, amelyek a magyar érdekérvényesítés szempontjából hasonló álláspontot képviselnek, vagy a legkedvezőbb álláspontra helyezkednek. A szövetségépítés alapja a kétoldalú kapcsolata-

tok megerősítése, amely során a konkrét együttműködési kérdéseken kívül figyelmet kell fordítani a hagyományos barátságok szimbolikus és kulturális szférájának ápolására. Az uniós politikák legtöbbje esetében a nagy tagállamokkal fenntartott kétoldalú kapcsolatoknak különös jelentősége van. Nagy hangsúlyt kell fektetni ugyanakkor a kétoldalú kapcsolatok szorosabbra fűzésére az Unió kohézióját és a felzárkózást célul kitűző, hazánkkal hasonló fejlettségű tagállamokkal. Együttal törekedni kell a tagállamok egyes csoportjai közötti minél több informális együttműködésben való aktív és szükség szerint kezdeményező részvételre, valamint a Visegrádi Együttműködés fenntartására.

Alapelvünk a tagállamok egyenrangúsága. A tényleges egyenrangúsághoz elengedhetetlenek tartjuk mindazoknak a korlátozásoknak a megszüntetését – például a munkavállalásra vonatkozó korlátozásokét, vagy a mezőgazdasági

támogatások szintjének korlátozását –, amelyek erősítik az Unión belül a „régí” és az „új” tagállamok közötti különbséget.

Célunk egy erős Európai Unió, amely Magyarország számára a biztonságot, a felzárkózást és az egyenrangúságot jelenti. Az Uniót erősítő új közös politikák támogatása mellett fontos célunk, hogy fennmaradjanak és hatékonyabbá váljanak az olyan, Magyarország számára kiemelkedően fontos meglévő uniós politikák, mint a szolidaritás elvére épülő kohéziós politika, az ésszerűen megreformált mezőgazdasági politika, az egyre jobban előtérbe kerülő kutatás-fejlesztési politika, a közlekedéspolitikai, illetve a bel- és igazságügyi, valamint a közös kül- és biztonságpolitika.

Különös hangsúlyt helyezünk az Európai Unió versenyképességének megőrzésére, és ennek érdekében tagállamként elő kívánjuk segíteni a Lisszaboni Stratégia célkitűzéseinek végrehajtását,

illetve a globális trendekhez igazodó megújulását és továbbfejlesztését. A lisszaboni stratégia jelenlegi prioritásainak (kutatás és fejlesztés, dinamikus üzleti környezet, foglalkoztatás előmozdítása, közös energia- és klímapolitika) megvalósítását Magyarországon is kiemelt feladatnak tartjuk, hiszen ezek Magyarország érdekeit is szolgálják. Kiemelkedően fontosnak tartjuk a kis- és középvállalkozások fejlesztését, amelyek a bruttó nemzeti termék és a foglalkoztatás jelentős százalékát biztosítják.

Jelenlegi gazdasági helyzetünkben erőfeszítéseinket az euró kellő időben történő bevezetésére, valamint Magyarország versenyképességének, gazdasági növekedésének és foglalkoztatottsági szintjének helyreállítására és növelésére kell fordítanunk, az uniós források segítségével és optimális felhasználásával. Az uniós források felhasználásának rendszerét átláthatóbbá kívánjuk tenni, és a vonatkozó

átfogó tervek elkészítésébe be kívánjuk vonni az érintetteket. Megfékezzük a korrupciót e források felhasználása terén.

Magyarország célja, hogy megtartsa és megerősítse a kohéziós politikát a következő költségvetés tervezési időszakában is.

A közös agrárpolitika (KAP) mind az Európai Unió, mind Magyarország agrárgazdasága szempontjából meghatározó jelentőségű. A KAP olyan közös politika, amelynek ma is létjogosultsága van. E politika nem túlhaladott, ezért felülvizsgálatának arra kell irányulnia, hogy a szükséges változtatásokkal miként tudja leghatékonyabban szolgálni az eredetileg kitűzött célokat. A kibővült Európai Unió közös költségvetésének biztosítása kell a meglévő közösségi politikák finanszírozását, és lehetővé kell tennie, hogy az Unió megfeleljen az új feladatoknak és kihívásoknak. A közös költségvetésnek is tükröznie kell az európai összefogás eddig elért

eredményeinek megőrzése iránti elkötelezettséget.

A magyar agrárgazdaság helyzete nem hasonlítható a nyugat-európai országokéhoz. Mezőgazdaságunk fejlesztése megoldhatatlan a KAP nélkül. Mielőtt a további alapvető változtatások irányába tenne lépéseket, az EU-nak olyan politikát kell folytatnia, amellyel segíti az új tagországokat a felzárkózásban. Az EU-tagországok KAP-reformmal kapcsolatos politikájának közelítése csak az egyenlőtlenségek feloldása után válik lehetségessé. Mindenekelőtt egyenlő versenyfeltételek kialakítására van szükség.

Támogatjuk a megreformált bel- és igazságügyi együttműködés továbbfejlesztését, a Hágai Program megvalósítását és továbbvitelét. Támogatjuk a bel- és igazságügyi együttműködésen belül egy egységes európai bevándorlási és menekült-politika kialakítását, és egyúttal a migráció problémájának Magyarország szá-

mára hosszú távon is megnyugtató kezelésére összpontosítunk. Célunk egy olyan migrációs stratégia megvalósítása, mely választ ad a nemzetközi migráció kihívásaira, és egyúttal figyelembe veszi Magyarország sajátos geopolitikai adottságait, ugyanakkor nem célja a határon túli magyarok magyarországi bevándorlásának előmozdítása. A határon túli magyarok problémáira ugyanis helyzetük, életkörülményeik javítása nyújthat megoldást, nem pedig a problémák előli kényszerű elvándorlás. A migráció az utóbbi időben sajnos egyre nagyobb arányú kivándorlást is jelent. A fiatalok külföldi szakmai tapasztalatszerzése kívánatos és támogatandó, ugyanakkor meg kell teremteni a magyar munkaerőpiacra való visszatérés lehetőségeit is.

Célunk, hogy közlekedéspolitikánk összhangban legyen az európai közlekedéspolitika fő irányjaival. Fejlesztani kívánjuk a vasúti közlekedést, uniós és hazai forrásokból korszerűsíteni és a XXI.

századi elvárásoknak megfelelővé kívánjuk tenni a vasúthálózatot és a járműparkot, külön hangsúlyt fektetve a gyorsvasúthálózat magyarországi kiépítésére. Megkülönböztetett figyelmet kívánunk fordítani a kombinált fuvarozásra és a közlekedési hálózatok országok közötti összekapcsolására, a transzeurópai közlekedési hálózatok térségünket érintő részének kiépítésére.

Az elkövetkező évek kiemelt feladatának tartjuk egy közös európai energiapolitika kialakítását. Álláspontunk szerint ennek garantálnia kell az ellátás biztonságát a beszerzési útvonalak és források bővítésével, ki kell terjednie az energiahatékonyság jelentős növelésére, az ehhez szükséges technológiai fejlesztések, innováció előmozdítására, egy integrált és a dél-kelet európai térséget is magában foglaló energiapiac megteremtésére. Támogatjuk, hogy uniós finanszírozás álljon rendelkezésre európai projektként kidolgozott

alternatív energiaellátási útvonalak megépítésére.

Támogatjuk, hogy az EU kezdeményező szerepet játsszon a globális felmelegedés elleni küzdelemben, a Kiotói Szerződés célkitűzéseinek megvalósításában és az azt követő multilaterális nemzetközi kötelezettségvállalások kialakításában és végrehajtásában, illetve hogy ez a kérdés a transzatlanti kapcsolatokban, illetve az EU által a világ meghatározó országaival fenntartott kapcsolataiban és csúcstalálkozóin is kellő hangsúlyt kapjon.

A dinamikusan fejlődő és a világ minden területére kiterjedő közös kül- és biztonságpolitika új lehetőségeket teremt számunkra, hogy külpolitikai prioritásainkat immár az EU külpolitikájaként is érvényesítsük. Hozzá kívánunk járulni e politika sikerességéhez, az EU egységes nemzetközi fellépéséhez. E tekintetben különösen fontos szerepet kap a nagy tagállamokkal, illetve az intézményekkel

való jó kapcsolatunk, illetve szövetségek építésére való képességünk. A nem EU-tagállamokkal meglévő szerződéses kapcsolataink alapján az EU jelentős összegeket fordít különböző projektekre ezekben az államokban. Érdekünk, hogy ezen összegek elosztása és allokálása során is érvényesíteni tudjuk külpolitikai prioritásainkat.

A kül- és biztonságpolitika terén az Alkotmányszerződésben megfogalmazott és a Lisszaboni Szerződés által átvett rendelkezésekben az EU nemzetközi kapcsolatokban játszott szerepe erősödésének eszközét látjuk. Az EU-nak az elkövetkező években jelentős erőfeszítést kell tennie annak érdekében, hogy ezen új rendelkezéseket, különös tekintettel az Európai Külügyi Szolgálatra, átültesse a gyakorlatba. Az Európai Külügyi Szolgálat tekintetében hangsúlyt fektetünk arra, hogy az új tagállamok, köztük Magyarország megfelelő, arányos képviselővel rendelkezzenek.

A magyar külpolitikának aktív szerepet kell játszania az Unió intézményi reformjainak véghezvitelében a következő évek során. Célunk az Európai Parlament és a nemzeti parlamentek szerepének erősítése. Fontosnak tartjuk, hogy az Európai Parlament, a tagállamok és a nemzeti parlamentek beleszólhassanak az új intézmények felállításába. Ezek kialakítása során törekednünk kell arra, hogy a meglévő intézményi párhuzamosságok megszűnjenek. Saját nemzeti parlamentünk szerepének erősítése érdekében célunk, hogy megteremtjük az országgyűlés és a kormány közötti valódi együttműködést az uniós döntéshozatal során, különös tekintettel a 2011-es magyar EU-elnökségre.

2011. január 1. és június 30. között kerül sor az EU soros magyar elnökségére. A két társelnök Spanyolország (2010. I. félév) és Belgium (2010. II. félév). A közeljövő egyik legfontosabb Magyarországra váró kihívásának megfe-

lelő előkészítése és lebonyolítása nemzeti közmegegyezést és a pilanatnyi partikuláris érdekeken való felülemelkedést igényel.

A soros elnökség betöltése – az Unió legfontosabb irányító és koordináló feladatának ellátása – páratlan lehetőséget teremt Magyarország számára Európa-politikai elképzeléseink megvalósítására, a többi tagállammal való kapcsolataink elmélyítésére, nemzetközi megítélésünk javítására és diplomáciai mozgásterünk növelésére. Az elnökséget adó tagállam befolyásolhatja, hogy milyen ügyek kerüljenek az Unió napirendjére, elnökli a Tanács különböző formációit, s ezáltal meghatározó szerepe van a kompromisszumok kialakítása során.

2. Kiegyensúlyozott atlantizmus és a magyar-amerikai kapcsolatok

A Magyarország, illetve az Európai Unió és az Egyesült Államok közötti kapcsolatokat a közö-

sen vallott értékek: a szabadság, a demokrácia és az emberi jogok határozzák meg. Ezen túlmenően Magyarország szempontjából az Egyesült Államok a térségben kiemelkedő jelentőséggel rendelkezik, mint az emberi jogok és a demokratikus elvek betartásán őrködő és az euro-atlanti integráció kiterjesztésében érdekelt fontos szövetség.

Az Egyesült Államok fő kihívásai ma már Európán kívül találhatók, és az amerikai stratégiai gondolkodás abba az irányba mutat, hogy Európával mint fontos globális partnerrel számoljon. A transzatlanti kapcsolatok erősítésében a közép- és kelet-európai államok fontos szerepet kaphatnak. Az Egyesült Államok és Európa számos területen – így például a biztonságpolitikában – nagy mértékben egymásra van utalva. Érdekünk az Egyesült Államok hosszú távú európai jelenléte.

Magyarország nem lehet passzív szemlélője a most átalakuló

II./3. A regionális együttműködés

transzatlanti viszonyrendszernek. Magyarország érdekelt a szabadság elterjedésében és a demokrácia elmélyítésében (elsősorban Kelet- és Közép-Európában, de a tágabb értelemben vett Közel-Keleten éppúgy, mint Kubában), és egy és közös értékeken és érdekeken nyugvó transzatlanti partnerségben. Magyarországnak ezért bizonyos területeken ki kell fejlesztenie olyan képességeket és kapcsolatokat, amelyekkel mind az EU, mind az Egyesült Államok számára fontos regionális partnerré válhat. Célkitűzésünk, hogy Magyarország az Európai Unió transzatlanti kapcsolatainak és politikájának is aktív szereplőjévé váljon.

Katonai téren az Egyesült Államok politikai vezetői – pártállásra való tekintet nélkül – mindenekelőtt Magyarországnak a nemzetközi béketámogató műveletekben való szerepvállalásán keresztül mérik le a magyar-amerikai jó kapcsolatok iránti elkötelezettségét. A magyar haderő modernizációját

amerikai támogatás nélkül nehéz elképzelni. Ki kell alakítani azokat a niche-képességeket (hézagpótló képességeket), amelyekkel Magyarország akár katonai, akár polgári válságkezelési műveletekben önállóan meg tud jelenni. Ehhez biztosítani kell a megfelelő pénzügyi keretet.

A kétoldalú gazdasági-kereskedelmi kapcsolatok javítása érdekében jó viszonyt kell kialakítani az amerikai befektetőkkel. Az egyoldalú orosz energiafüggőség megszüntetése és alternatív energiaforrások azonosítása érdekében együttműködést kell kialakítani az Egyesült Államokkal, elsősorban multilaterális keretben.

3. A regionális együttműködés

A regionális politika a magyar külpolitika egyik legfontosabb pillére. Célunk a közép- és kelet-európai térség stabilitásának megőrzése, s ahol szükséges, megteremtése.

A regionális stabilitás feltétele a térség országai közötti jószomszédi viszony, a szoros politikai és gazdasági kapcsolatok, ill. a legfontosabb törekvésekben való összehangolt cselekvés.

Magyarország az uniós csatlakozás után új helyzetbe került Közép- és Kelet-Európában is. A csatlakozni szándékozó szomszédos országok számára közvetlen uniós szomszéd vagyunk; élnünk kell azzal a lehetőséggel, hogy az Unió keleti és déli hídfőállása lettünk.

Uniós tagállamként alakítói és végrehajtói kell lennünk az Európai Unió térségi és szomszédosságpolitikájának. Ez kötelezettségeket ró ránk, és lehetőségeket biztosít számunkra. Az Európai Unió által biztosított pénzügyi eszközöket is igénybe véve segíthetjük szomszédaink demokratikus átalakulását, gazdasági és társadalmi stabilizálódását, felzárkózását. Számunkra a külpolitikai prioritást a szomszédosságpolitika keleti dimenzi-

ója jelenti. Törekszünk ezért arra, hogy a keleti és a déli dimenzió között egyensúly legyen.

Ugyanakkor Magyarország az Európai Unió tagállamaként nem lehet passzív szemlélője a mediterrán politikának sem. Feladatunk az aktív részvétel az uniós programok előkészítésében és lebonyolításában országunk politikai, biztonsági és gazdasági érdekeinek megfelelően.

Támogatjuk a térségben a NATO és EU válságkezelési és kiemelt külpolitikai szerepvállalását, célunk továbbra is az aktív részvétel a válságkezelési műveletekben.

Célunk, hogy Európa megosztottsága végleg megszűnjön. E cél elérésének egyik eszköze térségünk minél sikeresebb és teljesebb integrálódása az Európai Unióba, illetve a NATO-ba. Vonatkozik ez mind keleti, mind déli szomszédosságunkra. Ezen államok csatlakozása az európai, illetve atlanti szervezetekhez jelentős lépés a térség sta-

bilitásának és demokráciájának megszilárdítása irányába.

Horvátországot stratégiai partnereinknek tekintjük és támogatjuk mielőbbi NATO- és EU-taggá válását. Akárcsak Ausztriával, Romániával és Szlovéniával, Horvátországgal is folytatni kívánjuk a közös kormányulések gyakorlatát.

Törökországgal szoros kapcsolatokra törekszünk és üdvözöljük a végrehajtott reformokat. Az EU-csatlakozás folyamatában támogatjuk a Brüsszel és Ankara által is elfogadott, nyitott végű tárgyalásokra vonatkozó megállapodást és hangsúlyt helyezünk a feltételek teljes körű teljesítésére.

Hozzá kell járulnunk ahhoz, hogy a Nyugat-Balkán országokban csökkenjenek, majd megszűnjenek a belső, elsősorban etnikai feszültségek. Járható út e téren a Nyugat-Európában sikeresen alkalmazott nemzeti közösségi autonómiák rendszere.

Koszovó függetlenné válásával új dimenzió nyílt meg a kisebbségvédelemben. A tartomány függetlenné válása sajátos körülmények között született egyedi megoldás, és nem tekinthető precedensnek más rendezetlen területi kérdések vonatkozásában. Precedensnek tekintjük viszont a koszovói szerb kisebbség jogainak biztosítását az Ahtisaari-tervben lefektetett széles körű területi autonómia révén. Újra bebizonyosodott – most már Európa déli részén is –, hogy a nemzeti kisebbségek jogainak garanciáját a területi autonómia jelenti.

Szorgalmazzuk Szerbia európai uniós csatlakozási folyamatának felgyorsítását és a szerb állampolgárok vízummentes beutazási lehetőségének mielőbbi biztosítását az Unió tagállamaiba.

A korábbi évek csökkenő intenzitású magyar szerepvállalásával ellentétben ismét aktív résztvevői kívánunk lenni a délkelet-európai stabilitási paktum megújult szer-

vezetének, a Regionális Együttműködési Tanácsnak.

Regionális politikánk fontos pillére a Visegrádi Együttműködés. Feladatunk, hogy ezt az együttműködési gyakorlatot újra életre keltsük. A Visegrádi Együttműködés országai fontos szerepet játszhatnak mind az Unión belüli érdekérvényesítésben, mind a közép-európai térség és Oroszország viszonyának alakításában. A Visegrádi Együttműködés nemcsak egyeztető fórum lehet, hanem Közép-Európa gyorsuló gazdasági növekedését elősegítő politikai formáció. Fontos szerep hárul a visegrádi országok jobbközép politikai erőire, melyek az együttműködést a nemzeti érdekek érvényesítésére alkalmas kereteként alkothatják újra. Helyre kell állítanunk a bizalmat hagyományosan megbízható szövetségesünkkel, Lengyelországgal, mely kiemelt partnerünk a térségi együttműködésben.

Unió tagságunk és a gyorsabb felzárkózás igénye szükségessé teszi

a nyugati irányú regionális együttműködés kiépítését is. E törekvésünk sikerre viteléhez különösen a Németország irányában meglévő politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatainkra támaszkodhatunk. Az Orbán-kormány idején jött létre a Kis Dunai Csúcstalálkozó intézménye (Ausztria, Bajorország, Baden-Württemberg és Magyarország részvételével). Ezt az együttműködést meg kell erősíteni elsősorban az oktatás, a szakképzés, a kutatás-fejlesztés, az idegenforgalom, az infrastruktúra és azon belül a dunai hajózás, illetve a délkelet-európai regionális politika terén. Ez utóbbi a további Duna-menti államokkal való együttműködés bővítését jelenti. A regionális stabilitás és együttműködés erősítésére irányuló törekvésünkben Ausztria és Svájc fontos partner lehet.

Egész Európa érdeke, hogy Ukrajna minél több szállal kötődjék az euroatlanti szervezetekhez, s hogy a megkezdődött demokratizálódási folyamat ne akadjon meg. Ukrajna

II./4. A nemzeti összetartozás politikája

sikeres politikai, társadalmi és gazdasági átalakulásának egyik feltétele, hogy megnyíljon számára az Európai Unióhoz való csatlakozás lehetősége. Célunk az ukrán állampolgárok vízummentes beutazásának mielőbbi lehetővé tétele az Európai Unióba. Támogatjuk Ukrajna közeledését a NATO-hoz, és az ukrán kormány elkötelezettségét tudomásul véve kívánatosnak tartjuk az ország mielőbbi teljes körű csatlakozását a szervezethez.

Magyarország érdeke, hogy az Oroszországgal kialakult gazdasági kapcsolatai tovább fejlődjenek a kölcsönös előnyök és az átláthatóság alapján. Ám törekednünk kell mind az energiatülszórás, mind a kereskedelmi egyensúlyhiány csökkentésére. A többi visegrádi országgal közös célunk, hogy az Európai Unió és Oroszország gazdasági és politikai kapcsolatai tovább erősödjenek, ugyanakkor az Unió egyes tagállamai ne kössenek olyan külön egyezséget Oroszországgal, amely hátrányosan érint bármely más

uniós tagállamot. Szorgalmazzuk az EU egységes Oroszország-politikájának kialakítását.

Az energiaellátás terén Magyarország Oroszországnak kiszolgáltatott pozícióba került. A Nabucco gázvezeték megépítése nemzetbiztonsági érdek, hiszen enyhíti egyoldalú függőségünket Oroszországtól. A Déli Áramlat projektje gyöngíti a gázbehozatal diverzifikációjának lehetőségét. Magyarország energiaellátását függetleníteni kell a gazdasági csoportérdekektől és a politikai részérdekektől.

Magyarország Oroszországgal közösen határozza meg a kétoldalú együttműködés területeit és módozatait. Az Atlanti Közösségnek és az Európai Uniónak közösen kell összehangolt és átfogó megoldást találnia az Oroszországgal kapcsolatos problémákra.

4. A nemzeti összetartozás politikája

Európa és az Európai Unió a lebomló államhatárokról, a sze-

mélyek és javak szabad mozgásáról, a regionális közösségekről, a teljesítményről és a tudásról szól. Ez a magyarság számára is új lehetőségeket kínál: előny-nyé változtathatók a tízmilliós magyarországi és a négy-ötmilliós, a Kárpát-medencében és a világon máshol élő magyarság széttagoaltságának hátrányai.

A határon túli magyarok nem elvonnak, hanem hozzáadnak Magyarországhoz erejéhez. A nemzeti érdek iránti elkötelezettség és a politikai ésszerűség egyaránt azt diktálja, hogy a magyar állam úgy tekintsen a határon túli magyarok legitim szervezeteire, mint amelyek növelik érdekérvényesítő képességét, s amelyeknek szervezeti erejére, támogatására bizton számíthat.

A nemzeti összetartozás politikájának alapjait az egységes és oszthatatlan emberi egyéni és közösségi jogok alkotják. E politika középpontjában pedig – az európai elvekkel és gyakorlattal összhang-

ban – a határon túli magyar közösségek autonómiája áll. Az autonóm magyar közösségek azonos jelentőséggel bírnak, mint a személyek a kárpát-medencei magyar integráció folyamatában. A személyeket ez a politika elsősorban autonóm nemzeti közösségeiken keresztül kívánja elérni és támogatni. Elegendhetlen, hogy az autonómia kérdése körül mind a célt, mind az eszközöket tekintve konszenzus jöjjön létre a magyarországi politikai erők és a határon túli magyar szervezetek között.

Minden szükséges diplomáciai lépést megteszünk, és a nemzetközi fórumokon is fellépünk a környező országokban élő magyar közösségek védelmében, ha az etnikai arányok megváltoztatására, a magyar kisebbségek által lakott területek adminisztratív szétदारabolására, a magyarok megfélemlítésének kísérletére, az igazságszolgáltatásnak a magyarokkal szemben elfogult működtetésére, a magyar oktatási és kulturális intézmények hátrányos megkü-

lönbötetésére, és nem utolsósorban a magyarok gazdaságilag hátrányos helyzetbe hozására kerül sor. A 2001-ben megalkotott státusztörvényben (kedvezménytörvény) megfogalmazott anyaországi felelősségvállalás nemzetközi jogi szempontból is a magyar állam legitim törekvéseit tartalmazza.

Schengeni csatlakozásunk miatt nagy nehézségekbe ütközik a vajdasági és kárpátaljai magyarok anyaországgal való kapcsolattartása. Az Ukrajnával kötött kishatárforgalmi megállapodás valamelyest elősegíti a kárpátaljai magyarok szabad utazását Magyarországra, de akárcsak a vajdasági magyarok esetében, számukra is a magyar állampolgárság jelent kielégítő megoldást a kapcsolattartás problémájára.

A magyarországi tapasztalatok és szaktudás átadásával, valamint pályázati partnerségek ösztönzésével elősegítjük, hogy a határon túli magyarok

minél hatékonyabban ki tudják aknázni a szülőföldjükön elérhető európai uniós forrásokat, hogy aktívan és eredményesen részt vegyenek az uniós pályázatokon. Célunk továbbá, hogy az Európai Unió keretei között rendelkezésünkre álló lehetőségeket – például uniós forrásokból finanszírozható oktatási, nyelvi programokat, önkormányzatok közötti együttműködési programokat, határon átnyúló együttműködési, fejlesztési projekteket, kulturális csereprogramokat –, illetve az uniós fórumokat jobban kihasználjuk a magyar-magyar kapcsolatok javítására és a határon túli magyarság helyzetének rendezésére.

Fejlesztéspolitikánkban a Kárpát-medencét egységes földrajzi-gazdasági térségnek tekintjük. Ki kell dolgozni egy egységes fejlesztéspolitikai stratégiát, mely a magyarországi gazdasági fejlesztési tervek alapjául szolgálhat. A Nemzeti Fejlesztési Terv és az Európai Területi Együttmű-

ködés határon átnyúló operatív programjainak keretében különös figyelmet kell fordítani a rendelkezésre álló európai uniós források felhasználására a határ menti térségek, illetve a magyar kisebbségek által lakott területek fejlesztése érdekében.

Össze kell hangolni a magyarországi és a határon túli nemzetpolitikai célokat és eszközöket. Szükséges e célok és eszközök rendszeres egyeztetése, az egyeztető fórumok (pl. Magyar Állandó Értekezlet – MÁÉRT) működtetése. E célokat Magyarországnak a magyar kisebbségi közösségek szervezeteivel közösen kell képviselnie – mind az érintett államban, mind nemzetközi szinten. Meg kell teremteni a lehetőséget a magyar kisebbségi közösségek önálló nemzetközi szerepvállalására is.

5. Biztonság és védelem

Biztonság- és védelempolitikánk a magyar nemzet önbecsülésére

és felelősségére, az euro-atlanti integrációban rejlő politikai, gazdasági és katonai együttműködésre, a magyar nemzetgazdaság növekvő teljesítményére, a fegyveres erők és biztonsági szolgálatok demokratikus irányítására és ellenőrzésére, illetve egy átfogó biztonságpolitikai megközelítésre épül, amely számol az új típusú kihívásokkal is. A sikeres biztonság- és védelempolitikához elengedhetetlen a magyar társadalom támogatása.

Biztonságpolitikánkban nincs ország vagy nép formájában megjelenő ellenségkép. Olyan – elsősorban egyes nem-állami szereplőket – tekintünk a biztonsági érdekeink ellen ható erőknek, amelyek a térségünk stabilitását, a szélesebb értelemben vett nemzetközi stabilitást és a demokratikus értékek alapján folytatott együttműködést veszélyeztetik, alkalmazzanak akár katonai, terrorista, egyéb bűnöző vagy más, gazdasági, társadalmi destabilizációt szolgáló eszközöket. E kihívások

összességükben megegyeznek a Magyarország szövetségesei és európai partnerei által azonosított legfőbb kockázati tényezőkkel.

A Magyar Honvédséggel szemben támasztott legfőbb biztonságpolitikai elvárás, hogy békeidőben őrködjön az ország területi sértetlensége és a magyar állampolgárok biztonsága felett; képes legyen olyan hatékony nemzetközi együttműködésre, amely konfliktushelyzetben garantálja az ország védelmét és szuverenitását; alkalmas legyen a szövetségeseink szuverenitásának a Washingtoni Szerződés 5. cikke szerinti védelméhez való érdemi hozzájárulásra; képes legyen a NATO és az EU kereteiben a nemzetközi béketámogató műveletekben való érdemi részvételre.

A biztonság- és védelempolitika terén az egyik legfontosabb feladat Magyarország presztízsének, megbízható partneri státuszának helyreállítása. Egységesebbé kell tenni a biztonságpolitika végrehajtását, olyan rendszert kell

kialakítani, amelyben a külpolitika céljai világosan meghatározzák a honvédelem feladatait. A magyar biztonságpolitika kiegyensúlyozott atlantizmusát úgy kell megőrizni, hogy a döntéseink összhangban álljanak a nemzetközi joggal, és ne legyenek ellentétesek az EU érdekeivel.

Biztonságpolitikánk két legfontosabb nemzetközi együttműködési kerete a NATO és az EU. Katonai biztonságunk elsődleges garanciája továbbra is a NATO. A biztonságunk alapkövének számító NATO tagállamaim számát, feladatait, műveleti területeit tekintve gyors változáson ment át, amely folyamat még nem zárult le. Ezért növekvő hangsúlyt kap a NATO szomszédságában lévő államokkal való együttműködés erősítése. Szavahihetőségünk helyreállítása érdekében a szervezet működéséhez való magyar költségvetési hozzájárulást a vállalt szintre kell emelni.

Az Egyesült Államok továbbra is a NATO vezető ereje marad.

A magyar prioritás – a közvetlen nemzetbiztonsági szempontokon túl – a NATO egységének és cselekvőképességének megőrzése, a demokratikus értékrend védelme, a transzatlanti partnerség erősítése, valamennyi tagállam nemzetbiztonsági érdekeinek érvényesülése, alkalmazkodás az új kihívások elleni küzdelemre és aktív szerepvállalás a válságmegelőzésben és kezelésben.

A Magyarország számára kiemelkedően fontos Európai Unió a kül- és biztonságpolitikai szerepvállalás tekintetében ambiciózus célokat követ. Célunknak, egy erősebb és egységesebb EU megvalósításának egyik feltétele az oszthatatlan biztonság elvének elfogadása és az ebből fakadó jogok és kötelezettségek érvényesítése. E célok megvalósításához azonban megfelelő intézményi, képességi és finanszírozási lehetőségekre és megoldásokra is szükség van. Éppen ezért az Európai Uniónak a következő években ügyelnie kell arra, hogy a vállalásait megfelelő szín-

vonalon és biztonságosan láthassa el, úgy, hogy közben a tagállamok közötti szolidaritás elve is érvényesüljön. Ebben a folyamatban aktív szerepet kívánunk játszani. Így aktívan hozzá kívánunk járulni a közös európai biztonság- és védelempolitika intézményi struktúráinak, képességfejlesztési mechanizmusainak továbbfejlesztéséhez. A jelenlegi időszak vitái ugyanis kihatnak a fejlődés módjára, a nemzeti és a közösségi kompetenciák viszonyára, s ezen keresztül arra, hogy az EU, mint politikai entitás képes lesz-e megerősíteni és kiterjeszteni a nemzetközi biztonságot befolyásoló szerepét.

Fontosnak tartjuk, és aktívan részt kívánunk venni a két szervezet új biztonsági stratégiájának kidolgozásában és azok összehangolásában. Korlátozott logisztikai és anyagi lehetőségeinkre figyelemmel törekszünk a tagállamok közötti szolidaritásra mind a NATO, mind az EU keretein belül is. A képességek, kapacitások terén támogatjuk a két-és

II./5. Biztonság és védelem

többnemzetiségű kezdeményezéseket. A képességfejlesztésben különös jelentőséget tulajdonítunk a NATO-EU együttműködésnek, a két szervezeten belül zajló képességfejlesztés összehangolásának és a hézgapótló képességek fejlesztésének, valamint a katonai és civil együttműködésnek. Aktívan részt kívánunk venni az Európai Védelmi Ügynökség képesség- és kutatásfejlesztési tevékenységében, és elő kívánjuk mozdítani védelmi iparunk európai együttműködésben való részvételét.

Nemzetközi műveleti szerepvállalásaink részeként hangsúlyt helyezünk arra, hogy megteremtjük a komplex civil magyar részvétel (nemcsak rendőrök, hanem vám- és pénzügyőrök, bírák, ügyészek, államigazgatási szakemberek) intézményi, jogi és pénzügyi hátterét. Ennek érdekében célunk egy válságkezelési alap létrehozása, amely a minisztériumok forrásaitól függetlenül lehetővé teszi a fenntartható magyar polgári részvételét.

Az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) letéteményese volt a globális biztonságunknak, ám az utóbbi években megrendült a szerepe. Érdekünk az ENSZ tekintélyének helyreállítása, a hatékony multilateralizmus a biztonság, a fejlesztés és az emberi jogok biztosítása terén. Érdekünk a nemzetközi jogrend erősítése, a nemzetközi emberi jogi egyezmények végrehajtásának ellenőrzése, a fegyverzetellenőrzési rendszerek működőképességének fenntartása. Mindezek érdekében koordináltabb és aktívabb szerepvállalásra törekszünk az ENSZ-ben és szakosított szerveiben.

Kontinensünkön további két olyan nemzetközi szervezet működik, melynek hatékonysága befolyással van biztonságunkra. Az Európa Tanács (ET) a demokrácia és az emberi jogok védelmének fontos szervezete, mely megmutatta a kommunista diktatúrák alól felszabaduló országok számára az európai integrálódás útját. Szerepe ma sem kevesebb,

mint a demokrácia, az emberi és kisebbségi jogok védelme, s ezáltal a biztonság és stabilitás erősítése az egész európai kontinensen. Az európai biztonság másik fontos letéteményese az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ), amely folyamatos lehetőséget nyújt a megoldatlan nemzetközi kérdések megvitatására és a konszenzus megtalálására.

Folyamatosan figyelemmel kell kísérnünk a mediterrán térség, a Közel-Kelet és az ún. Öböl-térség politikai és gazdasági folyamatait, mert jelenleg ezek jelentik a legnagyobb kockázatot a világgazdaság és a globális biztonság számára.

Afganisztánban a nemzetközi közösség – rögzítve az afgán kormány vezető szerepét a demokratizálódási folyamatban – alapvető feladatokat határozott meg a biztonsági helyzet stabilizálása, a kormányzati intézmények kiépítése, az emberi jogok kiszélesítése, a jogállamiság kiterjesztése, a fejlesztés, valamint a kábí-

tószer elleni küzdelem területén. Az afgán kormány legfontosabb feladata az újjáépítési program végrehajtása, a kábítószer-termelés és forgalmazás felszámolása, a jogrendszer kiépítése, az új afgán hadsereg és a rendőrség kiképzésének folytatása.

Továbbra is elengedhetetlen a nemzetközi közösség afganisztáni szerepvállalása. A folyamatos segélyezés és a katonai jelenlét fenntartása nélkül az ország újabb polgárháborúba sodródna. Az ENSZ mandátuma alapján működő magyar katonai szerepvállalást a NATO-misszióban konszenzus övezi a Magyar Országgyűlésben. Továbbra is támogatjuk a magyar Tartományi Újjáépítési Csoport (PRT) tevékenységét, és ennek keretében a civil szervezetek bevonását az újjáépítésbe. Meggyőződésünk, hogy az afganisztáni NATO-misszió sikere meghatározó a NATO jövője szempontjából.

Irak a regionális stabilitás fontos tényezője a Perzsa-öböl térségé-

ben. Az iraki átmenet sikere nemcsak az iraki nép érdeke, hanem hosszú távon kihatással lehet az egész térség helyzetére. Magyarország EU-tagállamként is érdekelt abban, hogy Európa délkeleti szomszédságában béke és stabilitás uralkodjon.

Bízunk benne, hogy az iraki nemzetközi szerepvállalás sikeres lesz. Különösen fontosnak tartjuk, hogy a rendezésben – a vonatkozó BT-határozattal összhangban – növekedjék az ENSZ szerepe. Magyarország a továbbiakban is aktív szerepet vállal a stabilizáció és a demokratikus folyamat előmozdításában, az EU tagjaként pedig támogatunk minden olyan uniós kezdeményezést, ami az iraki újjáépítést, a biztonsági helyzet javítását, a jogállami és piaccgazdasági intézmények kiépítését szolgálja. Fontosnak tartjuk Magyarország részvételét a NATO iraki kiképző missziójában, és Irak kiemelt kedvezményezettje kell, hogy legyen nemzetközi fejlesztési együttműködési politikánknak is.

Irán szintén kulcsfontosságú a régió stabilitása szempontjából. Nagy a valószínűsége, hogy folyamatosan bővíti urándúsító kapacitását, nem tartja be az ENSZ BT határozataiban megfogalmazott intézkedéseket és határidőket az urándúsítás felfüggesztése terén. A térség stabilitását súlyosan veszélyeztetné, ha Irán elérné azt a technikai szintet, ahol már csak politikai döntés kérdése az atomprogram békés vagy katonai célú felhasználása.

Az EU-tagállamok álláspontjával összhangban fontosnak tartjuk a „kettős megközelítés” politikájának fenntartását. Szankciók foganatosítását szorgalmazzuk Irán ellen az ENSZ határozatának előírásai szerint; ugyanakkor nyitva kívánjuk tartani a kapcsolatokat azokon a területeken, ahol kölcsönös érdek áll fenn, és ez az ENSZ-határozattal nem ellentétes. Irán számára határozott jelzésekre van szükség ahhoz, hogy érdemi elmozdulás történjen a nemzetközi közösség elvárásainak teljesítése,

az ENSZ BT határozatainak maradéktalan végrehajtása terén.

A térség egyik legsúlyosabb problémája az arab-izraeli konfliktus. Globális érdek, hogy e konfliktus megoldása révén megteremtődjék Izrael állam biztonsága és a palesztin nép szuverén állama. E folyamatban az Európai Uniónak a jelenleginél egységesebb és markánsabb szerepet kell játszania. Csak a nemzeti és állami érdekek kölcsönös elismerése vezethet el a megbékélésig és a tartós békéig.

6. Új típusú kihívások

Hazánk és a régió számára kiemelkedő jelentősége van a szervezett bűnözés, és azon belül is a drogkereskedelem és az emberkereskedelem, valamint a prostitúció által jelentett kihívásnak. A szervezett bűnözés mellett a terrorizmus a nemzetközi biztonságpolitikai napirend egyik kiemelt ügymarad. A nemzetközi terrorizmus

ellen vívott harcban Magyarországnak közepes szintű veszélyeztetettséggel kell számolnia.

A nemzetközi terrorista csoportok tevékenysége a globalizált világban egyre szélesebb területekre terjed ki. Bár számos ország kormánya nagy erőfeszítéseket tesz a terrorizmus visszaszorítására, felszámolására, e veszély az utóbbi években nem csökkent. Magyarországnak feladata és érdeke, hogy részt vegyen azokban a nemzetközi erőfeszítésekben, amelyek a nemzetközi terrorizmus visszaszorítására irányulnak.

Célunk, hogy Magyarország minél felkészültebb legyen a terrorizmus elleni küzdelemre. Az ország potenciális fenyegetettségét erősítheti, hogy részt vállal a terrorizmus elleni fellépésben, támogatja a nukleáris ambíciók mederbe terelését és a tömegpusztító fegyverek elleni küzdelmet. Ezek a kockázatok azonban vállalandók, és a nemzeti titkosszolgálataink képességeinek

II./6. Új típusú kihívások

erősítésével, a kritikus infrastruktúránk védelmére, valamint a pénzmosás és terrorfinanszírozás felderítésére, leküzdésére alkalmas szakértői és intézményi képességek fejlesztésével ellensúlyozhatók. Emellett elengedhetetlen az államigazgatáson belüli nagyobb fokú koordináltság, a nemzetközi együttműködésben való hatékonyabb és összehangolt szerepvállalás, valamint a szövetségeseinkkel folytatott állandó és széleskörű együttműködés.

A tömegpusztító fegyverek elterjedése akár közvetlen fenyegetést is jelenthet Magyarország számára. Középtávon ugyanis nem lehet kizárni, hogy a nyugati értékrenddel szembehelyezkedő államok olyan nukleáris művelési képességre tesznek szert, amellyel fenyegethetik a NATO tagállamait, különös tekintettel az európai területekre. Szintén a középtávú kockázatok közé sorolandó, hogy nem állami szereplők, köztük terrorszervezetek tömegpusztító fegyverekre tehet-

nek szert, amelyeket az ellenségként azonosított nyugati társadalmak ellen kívánnak bevetni. A globalizált világban különös jelentőséget kap továbbá az említett tevékenységekhez köthető leplezett tőkemozgás fokozódó intenzitása és volumene (finanszírozás és pénzmosás), amely a magyar gazdasági és pénzügyi szektort is egyre inkább érinti.

Az elmúlt egy-két év eseményei közvetlenül is ráirányították a figyelmet az energiabiztonság kérdésére. Magyarország kiemelkedő mértékben kiszolgáltatott az energiaellátás terén, ezért a következő évek külpolitikájának és gazdaságpolitikájának ezt a kérdést fontos külpolitikai és Európa-politikai prioritásként kell kezelnie. Biztonságos társadalmi és gazdasági életünk egyik alapfeltétele az ország megfelelő energiaellátása. Mivel Magyarország – és a nyugati világ – energiaellátásának jelentős részét a világ kevésbé stabil térségeiből bizto-

sítja, érdekünk és kötelességünk együttműködni szövetségeseinkkel és azokkal a helyi politikai erővel, amelyek a világgazdaság stabilitásának megőrzésében, az energiaárak „féken tartásában” érdekeltek. Magyarország érdeke az összeurópai energia-biztonság megvalósítása a források és az energia-útvonalak diverzifikálásával, valamint az energiahatékonyság növelésével. A transzatlanti együttműködés ezen cél elérésének egyik lényeges feltétele. Támogatjuk a közös euro-atlanti energiapolitika megteremtésére irányuló erőfeszítéseket, különös tekintettel a Nabucco-projekt megvalósítására.

Európa és a nyugati világ egyik legnagyobb belső biztonsági problémája az illegális migráció. A tömeges illegális migráció olyan kihívás, amellyel szembe kell néznie minden, már magas fejlettségi szintet elért, illetve viszonylag gyors gazdasági fejlődést mutató európai országnak. A jelenség ma

még leginkább tranzitországgként éri Magyarországot, de számolni kell azzal, hogy immár Schengentagként egyre inkább célországgá fog válni. Mindkét minőség esetében számos zavar keletkezhet az ország működésében. Jelentős nagyságú illegális munkaerő megjelenéséhez vezethet, közbiztonsági és közegészségügyi problémákat okozhat, megnövekedhet a járványok terjedésének veszélye. Ugyanakkor a tömeges migráció szinte elkerülhetetlenül együtt jár az illegális droggereskedelem fellendülésével, s könnyebbé válhat terrorista csoportok vagy egyének bejutása is. Az Unió tagállamaival együttműködve határozottan fellépünk az illegális, tömeges migráció gyakori kísérőjelenségének, a rasszizmusnak és a xenofóbiának a megjelenésével, illetve erősödésével szemben. Tudatában kell lennünk annak, hogy az Európai Unióra nehezedő migrációs nyomás a következő években növekedni fog. A problémát csak szövetségeseinkkel, az Unió tagállamaival összehan-

II./7. Külgazdasági politikánk

goltan, komplex társadalompolitikával tudjuk kezelni.

Magyarország földrajzi helyzeténél fogva fokozottabban ki van téve a környezeti ártalmaknak. Nagy kockázatot jelentenek számunkra a határon átnyúló szennyezések, valamint a veszélyes anyagok kereskedelme. E közvetlenebb, és leginkább regionális problémaként jelentkező környezeti ártalmak mellett középtávon is nagy jelentőségű a felmelegedés, a klímaváltozás, amely a meglévő konfliktusokban rejlő biztonsági kockázati tényezőket is tovább fokozhatja, és új kihívásokat is eredményez (természeti katasztrófák által okozott humanitárius katasztrófák, csökkenő élelem és halállomány, vízhiány, megművelhető területek csökkenése, élelmiszerárak növekedése). E biztonsági kihívás globális cselekvést, és ennek érdekében az Európai Unió részéről is egységes, a rendelkezésre álló különböző eszközöket és politikákat komplex módon felhasználó és kezde-

ményező fellépést igényel.

Az új típusú, funkcionális kihívások elleni küzdelem egyik legfontosabb eszköze a multilaterális diplomácia. E kihívások ugyanis összefogást és szervezett fellépést igényelnek, amelynek kereteit elsősorban az ENSZ és az EU adja, de növekvő mértékben a NATO is. A globális és a regionális kihívások és konfliktusok kezeléséhez elengedhetetlenül szükséges Európa és az Egyesült Államok nemzetközi szervezetekben való partneri együttműködése a nemzetközi jog és az emberi jogok messzemenő figyelembevételével.

7. Külgazdasági politikánk

A hatékony és megfelelő eszköz- és intézményrendszerrel rendelkező külgazdasági politika szolgálja gazdasági felzárkózásunkat és versenyképességünket.

Külgazdasági politikánknak a nemzeti érdekek képviselőit kell alapulnia. Ez a külpolitika és

a külgazdasági politika összehangolását, szerves egységbe foglalását követeli, ami lehetővé teszi, hogy a külpolitika eszközeit hatékonyabban használjuk fel a külgazdasági érdekeink érvényesítésére. A külgazdasági politikának pedig összhangban kell lennie gazdaságpolitikánk egészével.

A jelenlegi külgazdasági politika legnagyobb hibája, hogy tevékenysége a külföldi tulajdonú, jól prosperáló vállalati kör helyzetének további erősítésére irányul, és akcióival tevékenyen hozzájárul a hazai tulajdonú kis- és közepes vállalatok visszaszorulásához.

Különleges figyelmet kell szentelni a munkahelyteremtésben elsődleges szerepet játszó kis- és középvállalatok szempontjainak. A magyar kis- és középvállalatoknak elsősorban a régióban vannak komolyabb lehetőségeik és ezt az állami politikának fokozottan támogatnia kell. Ez a regionális szinten adott gazdasági lehetőségek jobb kihasználá-

lását is jelenti. A magyar tulajdonú kis- és középvállalatok külső piacokon való helyzetbe hozásának legfontosabb kormányzati eszköze a központi forrásokkal támogatott kereskedelem-fejlesztés és exportösztönzési tevékenység nemzetközileg elfogadott intézmény- és eszközrendszereik helyreállítása és megerősítése. A klasszikus eszközöket (vásárok, promóciós látogatások) újra alkalmazni kell. Fel kell számolni az intézményi zűrzavart, mely különösen a mezőgazdaságot és az élelmiszeripart hozza nehéz helyzetbe. A kereskedelem-fejlesztés és exportösztönzés eszközrendszerének kialakításába és alkalmazásába be kell vonni az érintett érdekképviselői szervezeteket.

Magyarországnak és a magyar mezőgazdaságnak elemi érdeke az Európai Unió közös mezőgazdasági politikájának megerősített és megreformált formában történő megőrzése és a kifizetések terén az egyenjogúság elérése, az egyedi elbírálások megszüntetése. Ezt a

mezőgazdasági politikát a globális szinten hatékony fellépéssel mi európaiak közösen védhetjük meg. A magyar érdekekre épülő külgazdaság-politikának mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy a magyar szempontokat először az Európai Unió álláspontjában érvényesítse, majd pedig annak érdekében, hogy az Unió érdekei és álláspontja a globális viták színterén sikeresen érvényesüljön. Meg kell találni az Unión belüli stratégiai szövetségeseinket és az Unió kereskedelmi partnereivel szemben az uniós álláspontot határozottan képviselni kell.

E tevékenységeken belül is különös hangsúlyt kell fektetni a versenyképesség szempontjából húzóágazatot jelentő, magas technológiai fejlettségű ágazatoknak, a kutatásnak és fejlesztéseknek, együttműködési formáknak. Ezen törekvések az Európai Unió gazdasági növekedési és versenyképességi programjának is sarokkövét képezik.

A WTO-tárgyalások során célunk

az átfogó, a tárgyalások valamennyi területére kiterjedő és kiegyensúlyozott eredmény elérése. Az Európai Unió számára előnyös (ipari termékek és szolgáltatások piacra jutásának javítása, a földrajzi eredetjelzők oltalmának erősítése) és hátrányos (agrárpiac-nyitás és a belső agrártámogatások csökkentése) tárgyalási területek között egyensúlynak kell lennie. A hasonló érdekű tagállamokkal szorosan együttműködve arra törekszünk, hogy az Európai Unió határozottan képviselje e kiegyensúlyozott eredmény elérését a tárgyalások valamennyi területén és valamennyi partner felé, és ellenálljon újabb egyoldalú engedményeknek. Az egyensúly elérésének fontos eleme, hogy a kötelezettségek vállalásából valamennyi WTO-tag fejlettségi, versenyképességi szintjével arányos módon vegye ki a részét.

A tárgyalások végeredménye számunkra akkor tekinthető összességében kedvezőnek szá-

munkra, ha az kiegyensúlyozott a mezőgazdaság területén is, és a magyar ipari termelők, szolgáltatók a fontos exportpiacokon javuló üzleti lehetőségekhez jutnak a partnerek megfelelő liberalizációs kötelezettségvállalásai révén. Ezért alapvető érdekünk, hogy a végeredmény valamilyeni piacra jutási területen (mezőgazdaság, ipari termékek, szolgáltatás-kereskedelem) új üzleti lehetőségeket kínáljon a magyar gazdasági szereplők számára.

El kívánjuk érni, hogy az EU a jövőben még hatékonyabban és következetesebben lépjen fel a kereskedelmet torzító tisztességtelen üzleti gyakorlatok ellen.

Számunkra kiemelten fontosak az EU és az ázsiai országok között folyó szabadkereskedelmi tárgyalások. Azoktól a magyar gazdaság szereplők kereskedelmi és befektetési kapcsolatainak javuló feltételek mellett történő bővítését várjuk.

A Távol-Kelet térségében három

legfőbb kereskedelmi partnereink Japán, India és Kína. Japán Magyarország legfontosabb távolkeleti partnere. Japán és Magyarország értékrendje és külpolitikai irányultsága hasonló. Gazdasági kapcsolataink mellett jelentősen bővíteni kell kutatási és fejlesztési együttműködésünket.

Indiára úgy tekintünk, mint „a világ legnagyobb parlamentáris demokráciájára”. Ez a megközelítés meghatározza viszonyunkat ehhez az államhoz. A kapcsolatok legszilárdabb talaját államaink között a demokratikus berendezkedés jelenti. Érdekeltek vagyunk a politikai, gazdasági, kulturális, oktatási és nem utolsósorban turisztikai kapcsolatok fejlesztésében Indiával. E területeken komoly, eddig még kihasználatlan lehetőségek rejlenek.

Kína a világpolitika és a világ-gazdaság kiemelkedően fontos szereplője, amelynek súlya fokozatosan növekszik. Érdekünk a gazdasági kapcsolatok bővítése

a kiegyensúlyozottság és a kölcsönös előnyök alapján. Politikai kapcsolatainkat ugyanakkor atlanti szövetségeseinkkel összhangban építjük, velük együtt kísérjük figyelemmel az emberi jogok helyzetét, és ellenzünk minden olyan lépést, amely fegyverkezési versenyt indíthat el, feszültséget teremthet a térségben és veszélyeztetheti a térség biztonságát.

Aktuális gazdasági helyzetünkől függetlenül, OECD- és EU-tagságunk okán ma már terhelnek bennünket a fejlett országok csoportjának a fejlődő világ országaival szemben fennálló nemzetközi kötelezettségei. Ezen kötelezettségeinknek eleget téve a magyar bruttó nemzeti termék egyre nagyobb hányadát kell fejlesztesre költeni. Szükség van ezért egy nemzeti fejlesztéspolitikai stratégia kidolgozására, amely középtávon meghatározza prioritásainkat, mind a partnerországokat, mind a fejlesztési területeket illetően, és ugyanakkor figyelembe veszi az EU fejlesztési

politikájának alapvető irányait is. Egy nemzeti stratégia az EU-ban is hatékonyabb és koherensebb érdekérvényesítést tenne lehetővé számunkra. A nemzeti stratégiának a számunkra fontos térségekre, déli és keleti szomszédainkra kell a hangsúlyt helyeznie, és lehetővé kell tennie, hogy magyar cégek és magyar húzóágazatok kapjanak lehetőségeket a fejlesztési projektekben való részvételre.

A magyar diplomácia a rendelkezésre álló eszközökkel elősegíti a tudományos élet szereplőinek nemzetközi kapcsolatteremtését, nemzetközi együttműködésben való részvételét.

8. Kulturális jelenlétünk a világban

Korunk nemzetközi rendszerét a külpolitika és a kultúra egyre szorosabb összefonódása jellemzi. A külpolitikai döntések meghozatalában egyre jelentősebb szerepet kapnak a kulturális megfontolások.

Annak felismerése, hogy a közvélemény befolyásolása kulturális csatornákon keresztül is lehetséges, felerősítette azt az igényt, hogy az államok és nemzetek egyre inkább kultúrájuk által tegyék kedvezőbbé nemzetközi megítélésüket és helyzetüket.

Magyarország európai uniós tagsága következtében átalakultak az állami döntéshozatal és a nemzeti érdekérvényesítés keretei. A kultúrával összefüggő állami feladatok azonban továbbra is nemzeti hatáskörben maradtak. A tagállamok önállóan alakíthatják kulturális politikájukat, nemzetközi kulturális tevékenységüket. A régiók szerepének felértékelődésével a kisebbségi helyzetbe szorult magyar kultúra is európai dimenziót kaphat, uniós támogatással. Magyarország, mint gazdag és sokrétű kulturális hagyományokkal rendelkező ország a kultúra, mint külpolitikai tényező felértékelődésének egyértelmű haszonélvezőjévé válhat.

A magyar kulturális diplomácia

célja a korszerű Magyarország- és magyarság-kép közvetítése. A kulturális örökség ápolásában érdekelt, ugyanakkor a kortárs művészet kezdeményezésére is nyitott kulturális diplomáciának törekednie kell a múlt értékeinek és a jelen törekvéseinek párhuzamos, egyenértékű bemutatására. Ezen célkitűzések kiteljesítése érdekében célunk minél teljesebben kihasználni a 2011-es magyar EU-elnökség által nyújtott lehetőséget.

A magyar történelem egyik fontos vezérmotívuma a szabadságvágy, mely különösen az 1956-os forradalom emlékének ápolásával tudatosítható világszerte. E téma kapcsán lehet a leginkább érzékeltetni, hogy a magyar kulturális diplomácia következetesen értékorientált.

Magyarország elkötelezett híve a közép-európai együttműködésnek, a régiókat jellemző kulturális sokszínűséget közös értéknek tekintjük. Magyaror-

szág hagyományosan egyfajta „fordítókörong” szerepet töltött be Európában, kulturális, művészeti és tudományos értékeket közvetített és olvasztott magába. Ez a szerep növelte képességét a dialógusra, a más népek értékei iránti fogékonyságra.

Az európai hagyományban gyökerező kultúránk nem csupán nemzeti, hanem egyben európai identitásunk hordozója is. Részt veszünk az európai és a világ közvéleményét foglalkoztató vitákban, határozottan képviseljük álláspontunkat a kontinens jövőjére, a különböző vallási és népcsoportok együttélésére vonatkozó kérdésekben.

A határon túli magyarság által létrehozott kulturális javak nemzetközi megismertetése a magyar kulturális diplomácia fontos feladata.

Kulturális diplomáciánknak a jelenleginél nagyobb mértékben kell támaszkodnia a nyugati magyar diaszpóra kapcsolatrendszerére.

Számos ilyen kezdeményezés ellenére mindmáig nem történt meg a „magyar kapcsolati háló” külpolitikai, külgazdasági és kulturális szempontú feltérképezése.

A kulturális diplomácia az ország külpolitikai érdekérvényesítésének eszköze. Feladatait ezért összhangba kell hozni külpolitikai céljainkkal. Intézményrendszerét úgy kell átalakítani, hogy az egységes külpolitikai irányítás elve maradtalanul érvényesüljön.

III. A külpolitika intézményi kereteiről

A belpolitikai, külpolitikai és nemzetpolitikai cselekvés szorosan összefügg. A magyar kormányzati munka jelentős része a külkapcsolatok területén zajlik. Meg kell teremteni az összhangot a belpolitikai és külpolitikai tevékenység között, e tevékenységek megfelelő arányát érvényesíteni kell az igazgatási intézmények működésében.

A pártpolitikai érdekeknek és a gazdasági csoportérdekeknek nincs helye a külpolitikában. A diplomáciai tevékenység közszolgálat. A külügyi apparátus a magyar államot képviseli, tevékenysége középpontjában nem a kormány mellett kifejtett propaganda, és nem egy csoport gazdasági érdekeinek érvényesítése, hanem a nemzeti érdekek szolgálata áll.

A hatékony külső érdekérvényesítés eszköze az integrált külkap-

csolati rendszer. A nemzetpolitika, a külgazdaság és a kulturális diplomácia nem választható szét a külpolitikától, összehangolásuk egységes külpolitikai irányítás mellett lehetséges. Az egységes irányítás szempontját szervezeti szinten is érvényesíteni kell.

Szükséges a kereskedelem-fejlesztés és a befektetés-ösztönzés intézményi és eszközrendszerének átalakítása. A jelenlegi struktúrák nem szolgálják megfelelően az elérni kívánt célokat: a magyar cégek exportlehetőségeinek, piacainak bővítését. Tevékenységük nem transzparens, és nem nyújtanak kielégítő szolgáltatást a magyar cégeknek. A külpolitika eszközeit hatékonyabban kell felhasználnunk a külgazdasági érdekeink érvényesítésére. Ez a külpolitika és a külgazdaság szerves egységbe foglalását követeli.

A kulturális diplomácia az ország külpolitikai érdekérvényesítésének eszköze. Intézményrendszerét úgy kell átalakítani, hogy az egy-

III. A külpolitika intézményi kereteiről

séges külpolitikai irányítás elve maradéktalanul érvényesüljön.

Az Európai Unió döntéshozatali folyamataiban való részvétel és a belső ágazati politikák nem választhatók el egymástól. A nemzeti érdekek érvényesítését a döntéshozatali folyamatban csak szakmailag felkészült és nyelveket beszélő köztisztviselők láthatják el. A köztisztviselői előmenetel részévé kell tenni a nyelvi képzést.

Össze kell hangolni a magyarországi és a határon túli politikai célokat és eszközöket. Szükséges az egyeztető fórumok, mindenek előtt a Magyar Állandó Értekezlet (MÁÉRT) működtetése. Meg kell teremteni a lehetőséget a magyar kisebbségi közösségek önálló nemzetközi szerepvállalására is.

A külügyi igazgatásban a versenyvizsga intézményének maradéktalanul érvényesülnie kell. Biztosítani kell a szakmai teljesítményen alapuló előmeneteli és teljesítményértékelési rendszert, vala-

mint a transzparens külszolgálati pályázati rendszert. A családokra tekintettel elő kell mozdítani a női diplomaták érvényesülését és a külügyi pálya tervezhetőségét.

A külpolitika nem lehet sikeres a szakmai és szélesebb közvélemény támogatása nélkül. Hogy e támogatást elnyerhesse, az állampolgároknak naprakész információkkal kell rendelkezniük külpolitikai kérdésekben. A tájékoztatás és a szakmai párbeszéd színvonalának emelése elengedhetetlen Magyarország külkapcsolatainak építéséhez.

